

Organik Tarımda Kontrol ve Sertifikasyon

Mustafa AVCI ECOCERT-TÜRKİYE
e-mail: ecocert@ttnet.net.tr

Dünyada insan sağlığı ve çevresel konularda yapılan araştırmalar sonucunda tarımda kullanılan sentetik ilaç ve gübrelerin insan sağlığını ve doğal dengeyi önemli derecede etkilediği sonuçları ortaya konmuştur. Bu gelişmelerin ardından organik tarım sistemi hızla önem kazanmış ve bu metoda göre üretilen ürünlere talep hızla artmıştır. Bir çok ülkede organik tarım metodunu belirleyen ulusal standartlar oluşturulmuştur ve bu standartların hemen hemen hepsinde ürünlerin, araziden tüketiciye ulaştığı son noktaya kadar izlenerek kontrolü ve sertifikasyonu zorunlu tutulmuştur. Burada amaç doğal yöntemlerle üretilmiş ürünleri tüketerek hem sağlıklı yaşamayı hem de doğayı korumayı hedefleyen tüketicilere bir güvence vermektir. Günlük hayatta tükettiğimiz gıdaların üretim ve işleme aşamalarını görme şansımız bulunmadığından Sertifikasyon Kuruluşlarının gerekliliği ortaya çıkmış ve bu amaçla hizmet veren kuruluşlar (Özel/Tüzel) kurulmuştur. Bu kişi veya kuruluşlar ticari olarak bağımsız olmalı ve danışmanlık hizmeti vermemelidirler. Organik ürünlerin uluslararası ticarete önemi arttıkça değişik ulusal ve uluslararası yasal düzenlemeler yapılmış, Kontrol ve Sertifikasyon Kuruluşlarının çalışma kriterlerini belirleyen akreditasyon kriterleri belirlenmiş, organik tarımla ilgili çeşitli organizasyonlar, vakıflar ve dernekler kurulmuştur.

Türkiye'de organik tarımın başlangıcından itibaren kontrol ve sertifikasyon firmaları faaliyetlerine başlamıştır. Yabancı sertifikasyon kuruluşları temsilciliklerinin yanı sıra Türk girişimciler tarafından da firmalar kurulmuştur. Türkiye'de halen 5 yabancı 2 yerli kontrol ve sertifikasyon firması Tarım ve Köyşleri Bakanlığı'nın yetkilendirmesiyle faaliyette bulunmaktadır. Bunlar:

BCS, ECOCERT, IMO, ICEA, SKAL (yabancı kuruluşlar)
ETKO, EKOTAR (Türk kuruluşlar)

Türkiye'de genel olarak TR ve AB standartlarına göre organik ürünlerin sertifikasyonu yapılmakta ancak pazar durumuna göre ithalatçı ülkelerin kendi standartlarına göre de sertifikasyon gerçekleştirilmektedir. (ABD -NOP, JAPONYA- JAS İSVİÇRE-BİOSÜSSE vb.) Özellikle ihracatta organik ürün ancak ithalatçı ülkenin standartlarına göre sertifikalandırılmışsa o ülkeye ihraç edilebilir. Dolayısıyla ihracatçı pazar durumuna göre istenen standartları belirlemeli ve bu standartlara göre hizmet verebilen sertifikasyon organlarıyla işbirliği yapmalıdır. Bazı ülkelerde eşitlik anlaşmaları olması durumunda ek bir sertifikasyon istemez. Örneğin AB ve JAPONYA arasında bu sözleşme mevcuttur. Dolayısıyla AB ülkelerinde AB Standartlarına göre üretilen ürünler JAS'a göre kontrol edilmeksizin ihraç edilebilir! Türkiye ile diğer ülkeler arasında böyle bir eşitlik anlaşması olmadığı için zorunlu olarak ithalatçı ülkede geçerli olan standartlara göre sertifikasyon yapılmaktadır.

Sertifikasyon Süreci

Bir müteşebbisin (sertifikasyon için başvuru yapan) organik ürün sertifikasyonunda izlenecek prosedür şu şekildedir:

Başvuru

Müteşebbis (Çiftçi, işleyici, paketleyici, pazarlayıcı) yapacağı tüm faaliyetleri ve projesini tam anlamıyla tarif edecek şekilde sertifikasyon kuruluşuna başvuruda bulunur. (**Arazi miktarı, krokiler, ürünler, depolama, paketleme üniteleri, adres, arazi geçmişi vb....**)

Fiyat Teklifi

Kontrol firması başvuruyu inceledikten sonra ortaya konan projenin kontrol ve sertifikasyonu için bir fiyat teklifini müteşebbise iletir. Fiyatlandırma kontrol ve sertifikasyon sürecinde harcanan zaman dikkate alınarak belirlenir.

Sözleşme

Müteşebbisin ilgili standartlar kapsamında organik üretim yapacağını taahhüt eden bir sözleşme karşılıklı olarak imzalanır.

Kontrol

Üretimdeki tüm aşamalara ve bu aşamadaki risklere göre bir kontrol programı hazırlanır, kontrolör tayin edilir ve müteşebbise iletir. Yılda en az bir kez kontrol yapılması yönetmelikte belirtilmektedir. Ancak bu sayı ürün ve üretim ile ilgili riskler değerlendirilerek arttırılabilir. Bununla birlikte habersiz kontroller de yapılır. Kontrollerin yürütüldüğü aşamalar;

- Tarımsal üretim birimleri
- Hasat ve sonrası işleme
- Depolama
- Taşıma
- İşleme ve paketleme
- Satış

Projeler genelde 3 temel aşamaya ayrılır (**üretim, işleme, satış**). Her aşama için muhtemel riskler belirlenir ve analiz edilir. Sorumlu kişilerle görüşülerek mevcut risklere karşı ne gibi önlemler alındığı belirlenir. Sorumlu kişinin belirttiği önlemlerin kanıtları ve gerçekte uygulanabilirliği araştırılır. Özellikle şüpheli durumlarda kontrol ve sertifikasyon firmasının insiyatifiyle her hangi bir aşamada habersiz kontrol de yapılabilmektedir.

Analiz

Organik tarım kültürel uygulamaları temel alan (rotasyon, toprak verimliliğinin muhafazası, sentetik gübre ilaç kullanılmaması) sağlıklı bir tarım şeklidir ve

organik ürün de bu sistemin bir ürünüdür. Kimyasal kalıntı analizleri bu tarım sisteminde bir amaç değil kontrol verilerinin sonucunda özellikle riskli ve şüpheli durumlarda kesin sonuç alınmasını sağlayan bir metottur. Bir ürüne kimyasal analiz sonucuna göre organik demektir demek mümkün değildir.

(Kalıntı çıkmayabilir, kimyasal gübre kullanılmıştır, fazla hayvan gübresi kullanılmıştır vb...) Bir çok pestisit analize tespit etmek zordur. Çevreden veya geçiş dönemi başlangıcı öncesi bir kullanımdan kaynaklanan bulaşmalar söz konusu olabilir. Özellikle Türkiye'de çok küçük parseller bulunması nedeniyle bu risk oldukça yüksektir.

Analizler ISO standartlarına göre akredite edilmiş laboratuvarlarda yapılır ve ancak bu laboratuvarlarda yapılan sonuçlar kabul edilir. Türkiye'de henüz böyle bir laboratuvar mevcut değildir. Bu da hem mali açıdan kayıplara hem de ortalama 15 günde analiz sonuçlarının alındığı düşünülürse zaman kaybına ve dolayısıyla ticarete zaman zaman aksamalara sebep olmaktadır.

Sertifikasyon

Tüm kontroller gerçekleştirildikten sonra kontrol raporu hazırlanır ve sertifikasyon sorumlusu tarafından raporlar incelenerek sertifikasyon kararı alınır. Bu kararda sertifika vermeye koşul olan eksiklikler belirtilir ve bunların yerine getirilmesinden sonra bir ana (Master) sertifika hazırlanır. Bu müteşebbisin organik tarım metodlarına uygun üretim yaptığını gösteren bir sertifikadır. Her ürün satışı içinse fatura bazında ilgili ürüne ait satış sertifikası, ihraç edilen ürünlerde ise ithalatçı tarafından ürünün

alınması ve organik olarak pazarlanması için ithalat sertifikası düzenlenir.

GENEL SORUNLAR

Türkiye tarımının genel sorunları organik tarımın da belli başlı sorunlarıdır.

- ✎ Bilinçsiz kimyasal kullanımı
- ✎ Yeterli danışmanlık hizmetinin verilememesi
- ✎ Kayıtlı bir tarım sisteminin olmaması
- ✎ Organik ürün üretenler ve pazarlayanlarla ilgili bir bilgi kaynağının olmaması
- ✎ Küçük parseller
- ✎ Akredite Laboratuvar olmaması
- ✎ Geçiş süreci desteklemelerinin olmaması
- ✎ Organik üretimde girdi temini zorlukları
- ✎ Yönetmeliklerdeki uyumsuzluklar ve boşluklar

Bu genel sorunlar nedeniyle müteşebbisler projelerini doğal olan ya da az kimyasalın kullanıldığı bölgelerde oluşturma çabındadırlar. Ancak organik tarımın amacı mevcut doğal yapıyı korumakla birlikte bozulan doğal dengeyi yeniden tesis etmektir. Özellikle danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve geçiş dönemi desteklemeleriyle bunun sağlanabilmesi mümkündür. Ülkemizde son yıllarda organik tarımda önemli bir büyüme söz konusudur. Bu sorunların çözülmesi Türkiye'de organik tarımın çok daha iyi noktalara gelmesine ve sağlıklı yapıya kavuşmasına yol açacaktır. Sağlıklı bir organik üretim yapısı oluşturmak için bu alanda faaliyet gösteren tüm kişi ve kuruluşlara önemli görevler düşmektedir.

ULUSLARARASI SÜT SEMPOZYUMU

24-28 Mayıs 2004

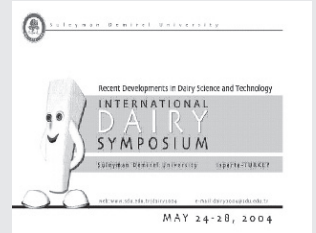
Isparta - TÜRKİYE

ÖNEMLİ TARİHLER

30 KASIM 2003 Özetlerin Gönderilmesi ve Kayıt

28 ŞUBAT 2004 Kabul edilen bildirimlerin duyurulması

15 MART 2004 Tam metnin gönderilmesi için son tarih

Katılım Ücreti	1 Ocak 2004'e Kadar	1 Ocak 2004'ten Sonra
Katılımcı	125 USD	175 USD
Refakatçi	75 USD	75 USD
Öğrenci	75 USD	100 USD
Telefon	+90 246 211 15 96	
Fax	+90 246 247 04 37	
E-mail	dairy2004@sdu.edu.tr	
Web Sayfası	www.sdu.edu.tr/dairy2004	